

BIRŠTONO SAVIVALDYBĖS MERAS

POTVARKIS DĖL PRITARIMO BIRŠTONO LOPŠELIO-DARŽELIO „GILIUKAS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMAI

2025 m. liepos 1 d. Nr. (2.1.E)-MVE-110

Birštonas

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 3 straipsnio 3 dalimi, 6 straipsnio 8 punktu, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 7 straipsnio 4 dalimi, Ikimokyklinio ugdymo programos gairių, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 „Dėl Ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo“, 46 punktu ir atsižvelgdama į Birštono lopšelio-darželio „Giliukas“ 2025 m. birželio 26 d. raštą „Dėl Birštono lopšelio-darželio „Giliukas“ ikimokyklinio ugdymo programos“:

1. P r i t a r i u Birštono lopšelio-darželio „Giliukas“ ikimokyklinio ugdymo programai.
2. Į p a r e i g o j u Birštono lopšelio-darželio „Giliukas“ direktorę patvirtinti programą ne vėliau kaip iki 2025 m. rugpjūčio 1 d.

Šis potvarkis per vieną mėnesį nuo jo paskelbimo arba įteikimo dienos gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos Respublikos administracinių ginčų komisijos Kauno apygardos skyriui (Laisvės al. 36, Kaunas) arba Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Regionų apygardos administraciniam teismui bet kuriuose teismo rūmuose (Kauno rūmai, A. Mickevičiaus g. 8 A, Kaunas; Šiaulių rūmai, Dvaro g. 80, Šiauliai; Panevėžio rūmai, Respublikos g. 62, Panevėžys; Klaipėdos rūmai, Galinio Pylimo g. 9, Klaipėda.

Savivaldybės merė

Nijolė Dirginčienė

Parengė
Vida Gadliauskienė
2025-06-30

PRITARTA
Birštono savivaldybės mero
2025 m. liepos 1 d.
potvarkiu Nr. MVE-110

BIRŠTONO LOPŠELIO-DARŽELIO „GILIUKAS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Bendra informacija.

Birštono lopšelis-darželis „Giliukas“ – biudžetinė įstaiga, Birštono savivaldybės mokykla.
Grupė ir tipas – ikimokyklinio ugdymo mokykla.

Darbo forma – dieninė.

Pagrindinė lopšelio-darželio veiklos rūšis – ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas, kodas
190211852

Adresas – Pušų g. 2, LT-59219, Birštonas

Telefonas +37068779460

Elektroninis paštas - info@birstonogiliukas.lt

Interneto svetainės adresas – www.birstonogiliukas.lt

1.2. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si).

Birštono lopšelis-darželis „Giliukas“ (toliau – Darželis) ugdymo procesą grindžia šiuolaikinėmis, vaikui palankiomis edukacinėmis praktikomis, orientuotomis į visapusišką vaiko asmenybės augimą, savarankiškumą ir sąmoningumą. Įstaigos ugdymo prioritetai apima tvarios ir sveikos gyvensenos, gamtos pažinimo, emocinės gerovės ir patirtinio mokymosi stiprinimą nuo pat ankstyvojo amžiaus. Vaikas suvokiamas kaip aktyvus, kuriantis ir smalsus pasaulio tyrėjas, kuriam reikalinga įkvėpanti, saugi ir prasminga aplinka. Mokytojai pasitiki vaiko natūraliomis galiomis augti ir ugdytis, kuria saugią, palaikančią aplinką, kurioje vaikai kaupia ir gilina savo žinias, gebėjimus ir vertybines nuostatas, padedančias augti pilnaverčiais bendruomenės nariais.

Ugdymo programa remiasi *konstruktivistinės* teorijos principais, kai žinios konstruojamos aktyviai veikiant, mąstant ir sąveikaujant su aplinka.

Taikomi *Reggio Emilia* ugdymo sistemos elementai, akcentuojantys vaikų ir suaugusiųjų bendrą mokymąsi, dialogą, bendrą kūrybą. Mokytojas – individualizuoto, empatiško ugdymo konteksto kūrėjas, aplinkos modeliuotojas ir įkvėpėjas, siūlantis provokuojančias idėjas, kviečiantis vaikus į prasmingas veiklas. Edukacinė aplinka dinamiška, drąsinanti vaiką veikti, tyrinėti ir kurti.

Darželyje aktyviai plėtojama *gamtos ir lauko darželio praktika*, grįsta patyriminio ugdymo principais. Buvimas gamtoje laikomas esminiu vaikų gerovės ir vystymosi šaltiniu – tai ne tik fizinė

veikla, bet ir emocinio ryšio su aplinka kūrimas. Lauko veiklos skatina vaikų smalsumą gamtos reiškiniams, padeda pažinti ekologinius procesus, ugdo gebėjimą priimti atsakingus sprendimus ir rūpintis savo aplinka. Vaikai skatinami savarankiškai tyrinėti, išbandyti, klysti ir mokytis iš patirties, o tuo pačiu formuojasi tvarus ir pagarbus požiūris į gamtą bei bendruomenę. Šis ugdymas suteikia galimybes kurti stiprų ryšį tarp vidinės (kultūrinės) ir išorinės (gamtinės) aplinkos, didinant mokymosi įvairovę ir vaikų galimybes reikštis įvairiomis formomis. Mokymasis tampa natūraliu, džiaugsmingu procesu, kuriame svarbiausia – vaikas, jo autentiška patirtis ir tapimas empatišku, sąmoningu, gamtai artimu žmogumi.

Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis **vertybėmis**:

Vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;

Vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;

Saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;

Lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;

Lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priešasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;

Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;

Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;

Kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą;

Pagarba gamtai – emocinio ryšio su gamta stiprinimas ir atsakingo, tvaraus požiūriu į aplinką puoselėjimas per asmenines patirtis, stebėjimus ir atradimus, skatinant vaikus vertinti, saugoti ir tausoti gamtą, domėtis jos reiškiniais, augalais, gyvūnais, sodininkyste bei ekologišku gyvenimo būdu.

1.3. Vaikų poreikiai.

Darželyje ugdomi įvairios asmeninės patirties, socialinės padėties, kultūrinės aplinkos bei specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai nuo ankstyvojo iki priešmokyklinio amžiaus. Ugdymas organizuojamas keturiose grupėse: lopšelio, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo. Visose grupėse integruojami vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių.

Darželyje dirba logopedas, pagalbos mokiniui specialistai. Vaikų ugdymo(si) sėkmei užtikrinti glaudžiai bendradarbiaujama su Kauno pedagogine psichologine tarnyba bei Šv. Roko mokykla esančia Kaune. Šios įstaigos teikia kompleksinę psichologinę ir pedagoginę pagalbą vaikams, jų tėvams ir mokytojams, padedančią užtikrinti kiekvieno vaiko individualios pažangos kelią.

Ugdymo(si) aplinkos ir sąlygos sukuria prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių **poreikių tenkinimą** ir turtinimą:

- *Žaidimo poreikis* – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus;
- *Saugumo poreikis* – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;
- *Draugysčių poreikis* – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;
- *Komunikavimo poreikis* – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniumi ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemonės ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;
- *Pažinimo džiaugsmo poreikis* – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis, vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;
- *Kūrybinės saviraiškos poreikis* – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos spontaniškų ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių.

Programa taip pat sukuria prielaidas atliepti ir tenkinti *unikalius kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų specialiuosius, kalbinius, kultūrinius.*

1.4. Tėvų (kitų teisėtų vaiko atstovų pagal įstatymą) ir vietos bendruomenės poreikiai.

Įstaiga kryptingai puoselėja savo tradicijas ir yra atvira vietos bendruomenės lūkesčiams. Aktyviai dalyvauja bendruomenės renginiuose, šventėse ir projektuose. Siekdami ugdymo(si) kokybės, tėvai (kiti teisėti vaiko atstovai pagal įstatymą) ir pedagogai nuolat ieško naujų bendradarbiavimo formų, kartu rūpinasi vaikų gerove, aptaria aktualius klausimus, dalijasi džiaugsmiais ir sprendžia iškilusias problemas. Šis bendradarbiavimas padeda užtikrinti ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, stiprinti susitelkusios, mokymuisi atviros bendruomenės kūrimą.

Siekiant sklandesnės vaikų adaptacijos, įstaigoje įgyvendinama savita adaptacijos sistema, kuri palengvina vaikų perėjimą į naują ugdymo aplinką.

Ugdymas organizuojamas vadovaujantis aktyvios partnerystės principais, laikantis konfidencialumo nuostatų bei siekiant abipusio pasitikėjimo.

Tėvai (kiti teisėti vaiko atstovai pagal įstatymą) aktyviai įsitraukia į ugdymo procesą: dalyvauja ir prisideda prie projektų ruošimo, veda veiklas grupėse, kartu su vaikais gamina, įgyvendina bendrus sumanymus bei prisideda prie darželio vidaus ir lauko edukacinių erdvių kūrimo ir tobulinimo.

Sklandžiam bendravimui ir informacijos sklaidai naudojamos įvairios priemonės: elektroninis dienynas, elektroninis paštas, socialinių tinklų uždarnosios paskyros, susitikimai bei individualūs pokalbiai.

1.5. Regiono ypatumai.

Darželis įsikūręs aukštutinėje Birštono dalyje, išsiskiriančioje istoriniu ir kultūriniu paveldu bei savitais gamtos kraštovaizdžiais. Įstaigą supa Nemuno pakrantės, slėniai ir netoliese esanti Škėvonių atodanga. Vos už pusantro kilometro stūkso Birštono apžvalgos bokštas, iš kurio atsiveria Nemuno kilpų panorama.

Darželio kaimynystėje įsikūręs žirgynas „Žygiai žirgais“, su kuriuo palaikomas nuolatinis bendradarbiavimas, praturtinantis vaikų kasdienybę. Netolimas atstumas iki Birštono centro sudaro sąlygas ugdytiniams lankytis miesto kultūros ir gamtos objektuose: Šv. Antano Paduviečio bažnyčioje, Kultūros centre, muziejuose, bibliotekoje, Sporto ir sveikatingumo centre, Nemuno kilpų regioniniame parke, pasinaudoti sveikatingumo paslaugomis. Turtinga aplinka skatina vaikų pažinimo, socialinę, kultūrinę bei fizinę raidą.

1.6. Įstaigos savitumas.

Darželis po dalinės renovacijos siūlo šiuolaikiškas, modernias ir funkcionalias vidaus bei lauko erdves, pritaikytas vaikų tyrinėjimui, patyrimui ir kūrybai. Įstaigos teritorija priklauso Birštono miestui, tačiau aplinka primena kaimišką vietovę, suteikdama natūralios gamtos patirtį.

Lauko erdvėse įrengti saugūs žaidimų kompleksai, aktyviam judėjimui - dviratukų takai, auga ažuolai, pušys, eglės, obelys, įkurtas vištų namelis vaikų socialiniams įgūdžiams ugdyti. Papildomą pasaulio pažinimo džiaugsmą ir motyvaciją vaikams suteikia bendravimas su terapiniu šunimi. Ši veikla vykdoma darželio mokytojų iniciatyva, glaudžiai bendradarbiaujant su tėvais (kitais teisėtais vaiko atstovais pagal įstatymą).

Įstaigoje veikia mišrios grupės, kuriose ugdomi 2-7 metų vaikai iš Birštono miesto ir seniūnijos kaimų, užtikrinamas vaikų pavėžėjimas geltonuoju autobusu.

Įgyvendinamos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programos, vykdomos patyriminės-edukacinės veiklos, organizuojamos šventės, renginiai, darbų parodos, edukacinės išvykos ir žygiai.

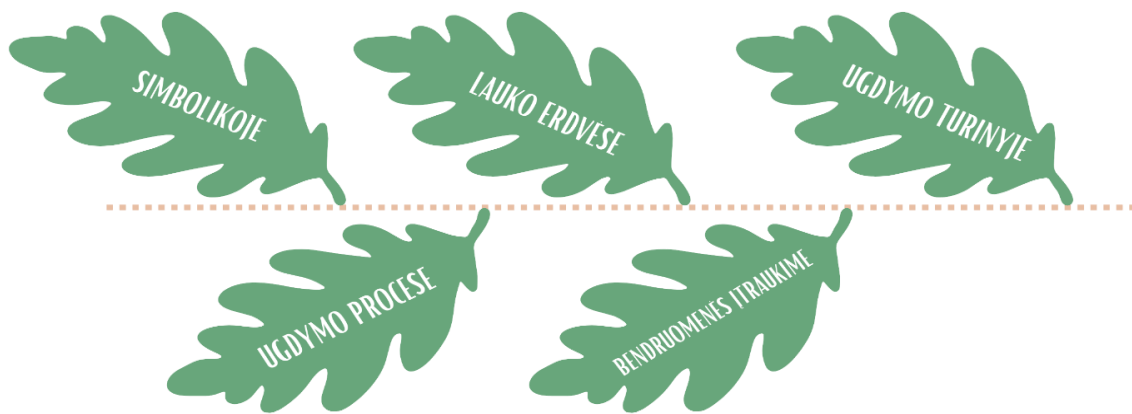
Vidaus aplinka – erdvi, šviesi, šiuolaikiškai įrengta, modeliuojama atsižvelgiant į vaikų amžių ir poreikius. Prioritetas teikiamas tvarioms ir ekologiškoms ugdymo priemonėms. Taikomas šiuolaikinis metodinis požiūris, plėtojant vaikų pažinimo kompetencijas gamtos ir tikslųjų mokslų srityse.

Neformalusis ugdymas apima dalyvavimą Birštono meno mokyklos ankstyvojo meninio ugdymo programoje, „Robotikos akademijos“ bei „Futboliuko“ užsiėmimuose. Vaikai ugdomi sveikos gyvensenos ir fizinio aktyvumo programose, dalyvaujama vaisių, daržovių bei pieno produktų vartojimo skatinimo programose.

Darželio bendruomenė aktyviai įsitraukia į aplinkos puoselėjimą: įrengtos natūralios pievos, vabalų namelis, daržovių ir uogų lysvės, šiltnamis. Vaikai patys augina, prižiūri augalus, mokosi sveikos mitybos pagrindų.

Ugdymo įstaigoje dirba penkiolika kvalifikuotų, iniciatyvių *mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų ir mokytojų padėjėjų*, kurie gerbia vaikų individualumą, pripažįsta įvairovę ir skatina natūralų augimą bei ugdymąsi. Mokytojai aktyviai įtraukia vaikus į kasdienes sprendimų priėmimo procesus, skatindami vaikus reikšti savo nuomonę, diskutuoti tarpusavyje ir su suaugusiais, drauge ieškoti geriausių sprendimų. Įstaigos pedagogai ir pagalbos mokiniui specialistai tikslingai dirba, kad užtikrintų darnų, vieningą ir kryptingą vaikų ugdymąsi įstaigoje ir šeimoje. Jie kuria dialogu grįstą ugdymo aplinką, kurioje vaikai mokosi bendradarbiauti, išklausti vieni kitus ir dalyvauti bendruose susitarimuose tiek grupėje, tiek su suaugusiais.

Darželio ikimokyklinio ugdymo procesas remiasi vaikų asmenybės unikalumu, jų poreikių atliepimu ir gebėjimų augimu, nuosekliai įgyvendinant įstaigos filosofiją „**Iš mažos gilės – į galingą ažuolą**“. Skatindamas atsakingą požiūrį į aplinką ir išteklių tausojimą, darželis integruoja gamtinius išteklius bei bendruomenės įsitraukimą, kuris matomas darželio:

1 pav. Vaiko santykis su gamta ugdymo procese

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programa parengta vadovaujantis pagrindiniais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

- *Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas.* Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);
- *Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas.* Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;
- *Žaismės principas.* Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;
- *Sociokultūrinio kryptingumo principas.* Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;
 - *Integralumo principas.* Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;
 - *Įtraukties principas.* Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;
 - *Kontekstualumo principas.* Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;

- *Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas.* Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;
- *Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas.* Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdieniui rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;
- *Reflektyvaus ugdymo(si) principas.* Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvarsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);
- *Šeimos ir mokyklos partnerystės principas.* Mokykla ir šeima (kiti teisėti vaiko atstovai pagal įstatymą) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai (kiti teisėti vaiko atstovai pagal įstatymą) ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų;
- *Tvarios gyvenenos principas.* Paremtas idėja gyventi ekologiškai teisingai, socialiai ir ekonomiškai atsakingai. Siekiama išsaugoti gamtos išteklius, formuoti sveikos gyvenenos nuostatas. Vaikai ir bendruomenė aktyviai dalyvauja aplinkosauginėse veiklose, tiesiogiai patirdami gamtą, pasitelkdami gamtos elementus. Šios patirtinės veiklos formuoja vaiko vertybinę sistemą, orientuotą į aplinkos tausojimą, sveiką gyvenimo būdą.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

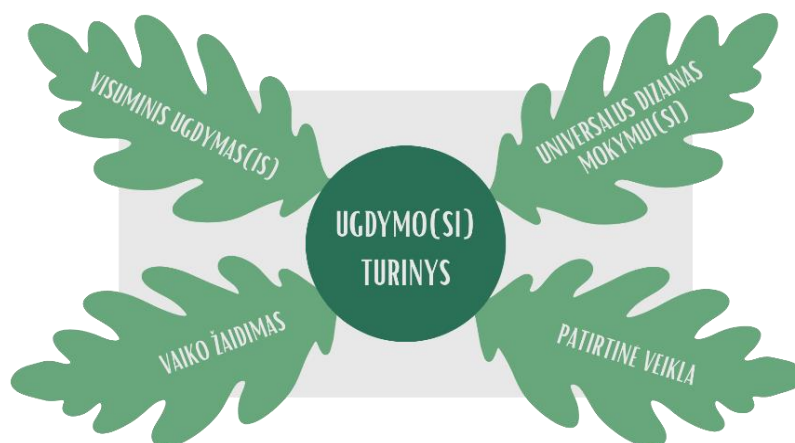
1. Padėti kiekvienam vaikui pažinti ir išreikšti save, atsižvelgiant į jo poreikius, raidos ypatumus ir gebėjimus, ugdant fizines, socialines, pažinimo, komunikavimo ir kūrybines galias;
2. Užtikrinti aktyvų dalyvavimą ugdymo(si) procese, taikant patirtinio ugdymo(si) metodus ir spontanišką žaidimą, skatinant tyrinėjimus ir eksperimentavimą;
3. Kurti ir plėtoti pasitikėjimu ir pagarba grįstą bendradarbiavimą su suaugusiais ir vaikais, mokant spręsti kasdienes problemas bei suprasti savo ir kitų ketinimus;
4. Siekti įtraukios ir kūrybiškai aktyvios ugdymo(si) aplinkos, kurioje vaikai mėgaujasi žaidimu ir patiria sėkmę;

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Vaikai ugdomsi plėtodami savo vidines galias per naujas patirtis, kurios padeda jiems pažinti save ir pasaulį. Šis procesas grindžiamas visuminio ugdymosi modeliu – pagrindine ikimokyklinio ugdymosi kryptimi. Jis užtikrina dermę tarp skirtingų ugdymo(si) sričių bei tarp vaiko savarankiško ugdymosi ir tikslingai organizuojamo ugdymo proceso, kuris įgyvendinamas remiantis universalaus dizaino principais.

Mokytojai veikia iš anksto numatydami galimas kliūtis konkrečioms vaikams dalyvauti bendrai planuojamoje veikloje, kliūčių prevencijai iš anksto parinkdami vaikų ugdymosi poreikius atitinkančias priemones ir būdus, kad pašalintų atskirties tikimybę.

Darželyje siekiama užtikrinti vaikų savarankiško žaidimo ir žaismingo ugdymo(si) darną, nes vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla yra pagrindinės, viena kitą papildančios ugdomosios veiklos. Šiais principais vadovaujantis, kurtas ir atnaujintas darželio ugdymo(si) turinys:

3 pav. Ikimokyklinio ugdymo(si) turinio pagrindas

Įstaigos aplinkoje, vidaus ir lauko erdvėse, daug dėmesio skiriama estetinei, gamtinei ugdymo aplinkai, kuri suprantama kaip aktyvus **ugdymo(si) kontekstas** – stimuliuojantis pojūčius, palaikantis vaikų tyrinėjimo motyvaciją, skatinantis savarankiškumą ir kūrybinį mąstymą. Modeliuojant turiningus mokymosi kontekstus, skatinamos vaikų iniciatyvos ir smalsumas, sudarant sąlygas jiems augti savarankiškoms, mąstančioms ir atsakingoms asmenybėms.

- *Žaismės kontekstas* – palaikomas vaikų poreikius atitinkantis kasdienių veiklų žaismingumas, kuriant džiaugsmo, nuostabos, tyrinėjimo, išbandymo, eksperimentavimo ir dalinimosi pojūčius;
- *Judraus patirtinio ugdymosi kontekstas* skatinamas ir palaikomas kasdienis vaikų judrumas, padidinamos judraus mokymosi galimybės, motyvuojančiais judėjimo būdais inicijuojamas fizinis aktyvumas;

- *Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas* – atliepia natūralų vaiko smalsumą, įtraukia jį į aplinkos tyrinėjimą, skatina gilesnį aplinkos objektų, reiškinių ir jų ryšių supratimą, sukuria galimybes atrasti įvairių pažinimo ir mokymosi būdų;
- *Kultūrinių dialogų kontekstas* – skatina padėti vaikui kurti savo individualų tapatumą tuo pačiu metu dalyvaujant tiek vaikų subkultūros, tiek artimiausios ir tolimesnių aplinkų kultūrų kūrime, kurias sąlygoja šeimos (kitų teisėtų vaiko atstovų pagal įstatymą), mokyklos grupės, kaimynystės, regiono, etninės grupės bei šalies ir globalaus pasaulio kultūriniai ypatumai;
- *Kalbų įvairovės kontekstas* – skatina kurti ir palaikyti aplinkos sąlygas, palankias rasti ir plėtoti skirtingiems vaikų komunikavimo būdams, įvairiai žodinei ir nežodinei raiškai, kalbų pažinimui, teigiamoms nuostatoms, susijusioms su kalbų ir jos formų įvairove. Veido išraiškos, emocijų paveikslėliai, gestai ir jų simboliai, kūno kalba, žinutė, laiškas, dialogas garsais, piešiniu, šoku ir kitos pažinimą papildančios priemonės;
- *Kūrybinių dialogų kontekstas* – kuriama vaizduotė, smalsumą, nuostabos jausmą kelianti aplinka, kurioje esančios priemonės, įranga, instaliacijos, netradicinių medžiagų deriniai padeda vaikams įsitraukti į veiklą ir kurti, kelti klausimus, ieškoti sprendimų, dalintis idėjomis;
- *Universalaus dizaino mokymuisi kontekstas* – visi vaikai, nepriklausomai nuo amžiaus, socialinių, kultūrinių, lingvistinių, sveikatos skirtumų, yra kviečiami dalyvauti, žaisti, atrasti, mokytis, išgyventi sėkmes ir nesėkmes, mylėti ir jaustis mylimais;
- *Realijų ir virtualių aplinkų kontekstas* – saikingai integruojant skaitmenines priemones, papildomas ir praturtinamas vaikų realybės pažinimas, plėtojamas skaitmeninis sumanumas, informatinis mąstymas ir kūrybiškumas. Vaikai tyrinėja nematomus procesus, sprendžia problemas, stiprina savivaldų mokymąsi ir socialinius gebėjimus.

Darželio ugdymo(si) turinys orientuotas į pagrindinių vaiko galių – ***sveikas ir judrus, pasitikintis, komunikabilus, lanksčiai mąstantis, kūrybingas, jautrus socialinei kultūrinei įvairovei, sėkmingai besimokantis*** – plėtotę bei šias galias sudarančių pasiekimų ugdymą. Ugdymo(si) pasiekimų pagrindą sudaro vertybinės nuostatos ir esminiai gebėjimai, kuriuos vaikas turi įgyti iki šešerių metų.

Vertybinė nuostata – tai vaiko ugdymo(si) procese susiformavęs požiūris, nusiteikimas veikti pagal tam tikras vertybes, kurios padeda jam suvokti save, kitus ir aplinkinį pasaulį, priimti įvairovę bei kurti pagarbius santykius su aplinka.

Esminis gebėjimas – tai nuosekliai ugdymo(si) procese besiformuojantis, visose raidos srityse integruotai plėtojamas gebėjimas, kuris leidžia vaikui aktyviai veikti, tyrinėti, kurti, bendrauti,

mokytis ir visavertiškai dalyvauti savo aplinkoje. Tai gebėjimas, atspindintis vaiko potencialą, prigimtines galias ir individualų mokymosi kelią, grįstą patirtimi, žaidimu ir socialine sąveika.

<p>SVEIKAS IR JUDRUS – galia atsiskleidžia per kasdienį buvimą lauke, natūralų judėjimą, savarankiškus veiksmus ir žaidimą. Vaikas mokosi rūpintis savimi, saugiai veikti įvairiomis sąlygomis, stiprina kūną bei pasitikėjimą savo gebėjimais. Per aktyvų žaidimą lavėja ne tik fiziniai, bet ir socialiniai bei kūrybiniai įgūdžiai, ugdantys atsparią ir sveikai gyvenančią asmenybę.</p>		
Pasiekimų sritis	Antri-treti vaikų gyvenimo metai:	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Problemų sprendimas</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.</p>	<p>Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taiso, tobulina sprendimą.</p>	<p>Mokydamiesi tinkamai elgtis, bendraudami su kitais, pritaiko tuos būdus, kuriuos patyrė, suprato ir perėmė iš suaugusiojo: nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta, dalintis, laukti savo eilės (naudojant smėlio laikrodį, paimant kitą žaislą ir kt.), atsižvelgti į kito prašymus.</p>
<p>Kasdienio gyvenimo įgūdžiai</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo.</p>	<p>Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Pradedą tinkamai naudotis stalo įrankiais. Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradedą laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėje.</p>	<p>Su sveikatai palankiu maistu susipažįsta valgydami drauge su mokytoju ir kitais vaikais, girdėdami suaugusiųjų aiškinimus, žiūrėdami knygeles, korteles ar piešinius. Kartu su mokytoju susipažįsta su įstaigos teritorijoje auginamomis daržovėmis, vaisiais, jų keliu „nuo sėklos iki stalo“. Matydami estetiškai patiektą, kvapnų maistą, skanaudami ir nuolat girdėdami vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, vaikai kaupia atitinkamą žodyną. Grupėje įrengtoje „virtuvėje“ žaidžia režisūrinius maisto gaminimo žaidimus. Mokosi valgyti savarankiškai, naudotis stalo įrankiais, pasirinkdami su koku stalo įrankiu gali valgyti skirtingą maistą. Mokytojo skatinami, drąsinami, pamokomi, padedami, prausiasi ir šluostosi veidą, rankas,</p>

		nusirengia, bando tvarkingai sudėti drabužius. Mokosi rūšiuoti, sutvarkyti daiktus, žaislus padėti į vietas po žaidimo. Drauge su suaugusiuoju mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su buities daiktais grupėje ir lauke.
<p>Fizinis aktyvumas</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienes veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.</p>	<p>Stovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tikslingai skirtingu ritmu eina ten, kur nori, vaikščiodamas apeina ar peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. Atsisirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją, spiria kamuolį. Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius: veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.</p>	<p>Vaikščioti ir išlaikyti pusiausvyrą mokosi eidami sumažinto ploto paviršiumi (tarp dviejų nubrėžtų linijų ir kt.), įveikdami kliūtis (peržengdami), lipdami į kalniuką. Judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus, vaikai greitą ėjimą keičia bėgimu. Pradedama lankstyti ranką per riešą: geba pasukti, apversti plaštaką delnu žemyn, į viršų, mostelėti. Tikslina minėtus judesius, kuriuos lavina savarankiškas valgymas, priemonių sekos dėliojimai, užsukimai - atsukimai, darinėjimai, įrankių naudojimas.</p>
<p>Gebėjimas žaisti</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.</p>	<p>Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmis. Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. Kartodamas veiksmus žaidžia vieną įsiminusį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinių, vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.</p>	<p>Žaidimo patirties neturintis vaikas pradeda žaisti mokytojui su juo inicijuojant nesudėtingą žaidimą, palaipsniui į jį įtraukiant daugiau žaidėjų, pamažu perleidžiant žaidimo iniciatyvą patiems vaikams. Žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinomis, gyvūnais, indais ir kt.), vaikai išmoksta pasirinkti, susikurti erdves savo žaidimams. Lauko erdvėje inicijuoja žaidimus su lauko žaislais, įtraukiant daugiau žaidėjų. Pradėdami žaisti siužetinius vaidmenų žaidimus, vaikai tarpusavyje sąveikauja nedaug, žaidimo siužetą sudaro vienas ar du pasikartojantys įvykiai.</p>

<p>Savireguliacija ir kontrolė</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsivardinęs geba nusiraminti.</p>	<p>Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. Padedamas suaugusiojo, įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. Pradedama laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.</p>	<p>Bendraudami su kitais, koncentruojasi į save, kalba sau ir su savimi, neadresuodami kalbos kitam. Padedami suaugusiojo, sekdami jo pavyzdžiu, bendraudami su kitais vaikais, įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodyti, atskleisti, išreikšti emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leisti apkabinamam, nuraminamam, nukreipti dėmesį nuo stipriai emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos.</p>
<p>Pasiekimų sritis</p>	<p>Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai:</p>	<p>Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)</p>
<p>Kasdienio gyvenimo įgūdžiai</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo.</p>	<p>Aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairų ir sveiką maistą, iš kur jis atsiranda, ir ką reikia valgyti, kad augtų sveikas. Stengiasi rinktis sveikus maisto produktus. Savarankiškai serviuoja stalą, valgo tvarkingai ir susitvarko pavalgęs. Taisyklingai plauna rankas, apsirengia ir nusirengia pagal oro sąlygas, rūpinasi savo daiktai. Laikosi saugaus elgesio taisyklių gatvėje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis. Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus. Žino, kur kreiptis pagalbos, mokosi saugoti save bei kitus.</p>	<p>Klauso, aiškinasi, randa atsakymus apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudinga sveikatai. Diskutuoja su draugu kas yra sveika, kas ne, savo nuomonę argumentuoja. Žaidžia vaidmeninius, režisūrinius žaidimus. Patys augina, ragauja daržoves, uogas. Tyrinėja vaisius ir daržoves, sveria, uosto, pjausto, pavadina, gėrisi estetiniu įspūdžiu. Supranta, kodėl svarbu laikytis asmens higienos. Įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieško sprendimų, kaip grupės ir lauko aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia, estetiškai patrauklia. Imasi iniciatyvos pastebėjęs ne vietoje padėtus daiktus, numestą šiukšlę grupės ar lauko aplinkoje, mokosi rūšiuoti, suprasti saugaus bendravimo taisykles, kreipiasi pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimei, patekus į bėdą. Aiškinasi, kokie prisilietimai prie kūno yra tinkami ir kokie netinkami, saugo ir prižiūri grupėje</p>

		<p>asmeninę erdvę. Mokosi saugaus elgesio darželyje, gatvėje, miške, prie vandens telkinių, sužino apie daiktus, kurie pavojingi jų sveikatai ir saugumui, laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių.</p>
<p>Fizinis aktyvumas</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.</p>	<p>Eina, bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu, mokosi išvermingumo. Šoka į tolį, aukštį. Žaisdamas laisvai ir koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. Atpažįsta akivaizdžius ženklus, rodančius, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Piešdami, kirpdami, tiksliai valdo pieštuką ir žirkles. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingesnius statinius išlaikant pusiausvyrą.</p>	<p>Spontaniškai juda su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis. Išbando mokytojo demonstruojamus, pačių atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus. Tobulina koordinaciją, orientaciją erdvėje, vikrumą, greitumą ir jėgą žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais. Inicijuoja ir įsitraukia į inicijuojamus užsiėmimus, fantazuoja, ieško neįprastų pozų, judesiais perteikia pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. Nevaržomai judant ir eksperimentuojant, išbando, pajaučia kūno judėjimo galimybes. Saugiai keičia kūno pradines padėtis, ribotame plote, atliekant užduotis, pratinasi judėti saugant save ir draugus. Žaidžiant komandinius žaidimus, mokosi laikytis taisyklių, laimėti ir pralaimėti. Lavina rankos judesių tikslumą, akies bei rankos koordinaciją dėliojant, konstruojant, veriant, piešiant ir kt.</p>
<p>Savireguliacija ir savikontrolė</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir</p>	<p>Taiko įvairius nusiramimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas; vienas ir kartu su kitais ieško taikių išeičių, neskaudinant kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei jų naudingumą,</p>	<p>Iš skaitomų pasakojimų, istorijų, išbandydami sužino, kad aktyvi veikla padeda išlieti emocijas, nerimą, įtampą. Nusiramina atlikdami atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus. Per įvairius žaidimus, lauko ir vidaus erdvėse, patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja, atpažįsta, įvardija savo ir kitų emocijas. Pradedą valdyti asmeninę emocijų raišką,</p>

<p>veiksmus, įsivardinęs geba nusiraminti.</p>	<p>dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.</p>	<p>išbando skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus. Mokytojo padedami vaikai mokosi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai. Žaidžia savireguliaciją plėtojančius žaidimus. Mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius elgesio būdus.</p>
<p>Problemų sprendimas</p> <p><i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas.</p> <p><i>Esminių gebėjimų</i> Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.</p>	<p>Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus, problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariasi su kitais, siūlo ir priima pagalbą. Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.</p>	<p>Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Mokosi iš patirties, nevykusių veiksmų, poelgių. Nepavykus, bando keletą kartų, ieškodami kitos išeities. Domėdamiesi, kaip susidoroti su sudėtinga veikla, kliūtimi ar problema, samprotauja apie sprendimus, jų pasekmes, pasirinkdami tinkamą sprendimą. Supranta problemos sudėtingumą. Žaisdami, dalyvaudami problemų sprendime, įtraukiančiose vidaus ir lauko veiklose, kelių vaikų grupelių ir didesnių grupių veiklose, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Padedant mokytojui, vaikai mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti.</p>
<p>Gebėjimas žaisti</p> <p><i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.</p> <p><i>Esminių gebėjimų</i> Individually ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su</p>	<p>Mėgsta žaisti netradicinėse erdvėse (kieme, gamtoje), išradingai kurdamas ir prisitaikydamas žaidimui. Tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus. Kuria išplėtotus ilgalaikių naratyvinių žaidimų siužetus, mėgstamų knygų, filmų ir vaizdo žaidimų pagrindu. Žaisdamas su kitais, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai</p>	<p>Geba žaisti režisūrinius žaidimus individualiai ir dviese, pamažu pereidami prie siužetinių vaidmenų žaidimų. Prisiimdami apibendrintus vaidmenis, vaikai kuria jiems pažįstamas kasdienės socialines situacijas, siekdami tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas. Žaidimai tampa tęstiniais, aptariamais žaidimo temos, planuojami</p>

taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.	sprendžia kylančius nesutarimus. Laikosi taisyklių dalyvaudamas komandiniuose, sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose.	siužetai, lanksčiai kaitaliojami vaidmenys, kontroliuojami vienas kito veiksmai, padedantys spręsti kylančius nesutarimus.
---	---	--

Ugdymo(si) kontekstai, mokytojo vaidmuo, metodai, būdai

Ugdymo kontekstai: žaismės ir judraus patirtinio ugdymosi kontekstai.

Mokytojo vaidmuo: skatina vaikus diskutuoti, kalbėti, ką veikia kasdien, kad būtų stiprūs ir sveiki. Plečia vaikų supratimą, modeliuoja pokalbius apie sveiką gyvenseną: rodo informacinius filmukus, korteles, į veiklas įtraukia įstaigos sveikatos specialistą praktiniams užsiėmimams. Mokytojas kuria aplinką, kurioje vaikai žaidžia grupės „virtuvėlėje“. Dalyvauja, rengia judumo savaitę, patyriminius žygius. Atsižvelgdamas į vaikų amžių, parenka ir pritaiko sporto inventorių, lauke skatina važinėjimą balansiniais dviračiais. Atsižvelgdamas į vaikų fizinę sveikatą ir gebėjimus, skatina vaikus tyrinėti ir pažinti savo kūną, motyvuoja aktyvų fizinį judėjimą judriaisiais žaidimais, moko fizinių pratimų, varžymosi estafetėse. Supažindina vaikus su saugiu elgesiu įstaigos teritorijoje ir už jos ribų. Ugdymojoje aplinkoje ruošia, derina ir koordinuoja smulkiosios motorikos lavinimo priemones: karoliukus, konstruktorius, rūšiavimo žaidimus ir kt. Praktinių veiklų metu diskutuoja su vaikais apie švarą, moko juos higienos įgūdžių. Organizuoja žaidimus, kuriuose vaikai skatinami sudėti įvairius daiktus į dėžutes, minkyti tešlą, kirpti įvairias formas, lankstyti, klijuoti. Moko ir motyvuoja vaikus tvarkyti žaislus, padėti į skirtą vietą. Kuria grupėje nusiramavimo kampelį, siūlo būdus padedančius nusiraminti. Aiškina, diskutuoja su vaikais apie netinkamą elgesį skaudinantį kitus, pagiria, motyvuoja elgtis tinkamai. Pasakoja istorijas, mitus, kurių veikėjai pozityviai sprendžia konfliktus.

Ugdymo(si) būdai: pokalbis – diskusija, judrieji žaidimai, varžybos, sveikatos stiprinimo ir sportinio aktyvumo renginiai - projektai, patyriminiai žygiai, meditacinės sveikatingumo veiklos.

PASITIKINTIS – grindžiama požiūriu į vaiką kaip unikalią asmenybę, gebančią mokytis, kurti ir augti. Vaikui svarbu jaustis saugiam, girdimam ir vertinamam. Pasitikėjimas savimi formuojasi per žaismingą, patirtimi grįstą veiklą, bendravimą su kitais, iššūkius ir įveiktas kliūtis. Ugdymo procese kuriamos sąlygos, leidžiančios vaikams patirti sėkmę, įsitraukti į veiklas pagal jų poreikius, tyrinėti, išbandyti, pasirinkti ir išreikšti save. Svarbu, kad kiekvienas vaikas galėtų būti tuo, kuo jis yra – priimamas su visomis savo emocijomis, norais ir galimybėmis. Tokia aplinka augina vaikų savivertę, savivoką, gebėjimą veikti, išdrįsti ir pasitikėti savo jėgomis.

Pasiekimų sritis	Antri-treti vaikų gyvenimo metai:	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Savivoka ir savigarba</p> <p><i>Vertybinė nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos</p>	<p>Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, įvardina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo, pasako, kiek metų. Geba pasakyti savo vardą, kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, apibūdina, ką daro, ką turi. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais.</p>	<p>Savo kūno ribas jaučia suaugusiojo glaudžiami, žaidinami, kutenami, kykuojami, rengiami bei kalbinami. Savo augimą jaučia per didėjančią savarankiškumą kasdienėse veiklose, naudodami ūgio matuoklius, žiūrėdami anksčiau darytas nuotraukas. Savo poreikius valgyti, žaisti, miegoti ir kt. rodo, praneša veido mimika, garsais, gestais, galvos linktelėjimu išreikšdami sutikimą ar purtydami galvą į šonus</p>

<p>bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.</p>	<p>Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.</p>	<p>(„ne“), pirmaisiais žodžiais. Žaidinami, matydami save veidrodyje, nuotraukose, tyrinėja aš – ne aš ribas; kasdienėje rutinoje ir veiklose atrinkdami savo drabužius, žaislus aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu).</p>
<p>Emocijų suvokimas ir raiška</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p>	<p>Pradedą atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia į šalį, jei kitas piktas; glosto, guodžia, jei kitas nuliūdęs).</p>	<p>Kasdienėse grupės veiklose, sąveikose su mokytoju ir kitais vaikais kilusias savo emocijas (džiaugsmą, liūdesį, pyktį, nuostabą, baimę) išreiškia veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza. Bendrose veiklose vaikai ugdo jautrumą kito poreikiams: mokosi suprasti, ką jaučia, ko nori kitas, bando atliepti grupės draugo jausmus ir norus. Mokosi emocijas atpažinti, įvardinti, nuotaikoms žymėti naudoja emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrą“.</p>
<p>Pasiekimų sritis</p>	<p>Ketvinti-šešti vaikų gyvenimo metai:</p>	<p>Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)</p>
<p>Savivoka ir savigarba</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.</p>	<p>Išbandą naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Dalinasi stebiniaus apie vidinių kūno sistemų veiklos išorinius ženklus (iškvėpiamu oru, širdies plakimu ir kt.). Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus savo socialinius vaidmenis. Dalyvauja šeimos, grupės ir darželio bendruomenės veiklose. Prisideda prie šeimoje, grupėje ar darželyje priimamų sprendimų. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, supranta, kad visi žmonės lygūs, pasako keletą šalių panašumų ir skirtumų. Domisi ir</p>	<p>Tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas. Mokosi pajauti savo asmeninės erdvės ribas. Aiškina kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali. Plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius darydami klaidas ir jas taisydami. Tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą. Atranda ir išbandą įvairius kontaktus su kitais žmonėmis. Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę vaikai pažįsta per įvairias medijas. Aiškinasi gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus. Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja</p>

	dažniausiai laikosi šeimos, grupės, darželio, vietinės bendruomenės vertybių bei jam suprantamų pareigų bei teisių.	etnokultūriniuose, pilietiniuose renginiuose bei edukacinėse programose. Pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams, tyrinėja šalies žemėlapi. Dalyvauja prasmingose veiklose, kurios siejamos su aplinkos saugojimu, tvarkymu, tvarumu.
Emocijų suvokimas ir raiška <i>Vertybinių nuostata</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	Apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, komentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. Iš veido mimikos, balso, kūno pozos tiksliai nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. Pradeda kalbėti apie tai, kaip jaučiasi, išreiškia jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs ar piktas.	Įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu. Žaidžia žaidimus, kurie skatina atpažinti, tyrinėti, įvardinti skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešiniu, žodžiais ir kt.), parodyti savo poreikius, pomėgius, interesus. Veikdami įvairiose veiklose, žaidimuose, patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja, geriau atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas ir priežastis.

Ugdymo(si) kontekstai, mokytojo vaidmuo, metodai, būdai

<p>Ugdymo(si) kontekstas: universalus dizaino mokymui(si), žaismės, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstai.</p> <p>Mokytojo vaidmuo: modeliuoja veiklas bei žaidimus, kartu žaidžia, vaidina. Išgyvena veikimo laiką drauge, tačiau tuo pačiu kantriai stebi ir laukia, kol vaikai plėtos žaidimo eigą patys. Siūlo aktyvaus judėjimo ir atsipalaidavimo žaidimus, pratimus, padedančius suvaldyti neigiamų emocijų raišką. Ugdo vaikų gebėjimą suvokti save, savo augimą ir savo galimybes, padeda nukreipti impulsus, rasti išeitį iš keblios situacijos ir įveikti sunkumus. Skatina kalbėti apie tai, kas yra gerai, o kas blogai (pvz.: pokalbiai apie jausmus „Kai jaučiuosi piktas“, „Kai jaučiuosi laimingas“, „Kai jaučiu pavydą“, „Koks aš šiandien?“), kalbėti apie gėrį, laimę, pyktį ar džiaugsmą.</p> <p>Ugdymo(si) būdai: tyrinėjimas, eksperimentai, kūrybiniai bei imitaciniai žaidimai, savireguliaciją plėtojantys žaidimai, pokalbiai, diskusijos.</p>

KOMUNIKABILUS – tai gebėjimas dalytis mintimis, jausmais ir idėjomis įvairiomis žodinės ir nežodinės raiškos formomis, aktyviai bendraujant su aplinkiniais, suprantant skirtingas kalbines situacijas ir prisitaikant prie jų. Domisi kalbų įvairove, drąsiai reiškia save gimtąja kalba, atpažįsta ir gerbia kitų žmonių kalbinę bei kultūrinę tapatybę. Komunikabilumas apima kalbinę raišką (žodyną, sakinių struktūrą, rišlią kalbą, pasakojimo gebėjimus) ir kalbų supratimą (gebėjimą klausytis, atpažinti kalbinius ženklus, suprasti prasmes, perteikiamas skirtingais komunikacijos būdais).

Pasiiekimų sritis	Antri-treti vaikų gyvenimo metai:	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Kalbų supratimas</p> <p><i>Vertybinė nuostata</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.</p>	<p>Trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų; supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmy ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, klausimus, kurie prasideda žodžiais: „kas“, „ką“, „kur“, „kiek“, du vienas paskui kitą sekančius prašymus; greitai mokosi naujų žodžių. Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, balso intonaciją, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolių paveikslėlių, ženklų prasmę. Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. Stengiasi išklaudyti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.</p>	<p>Žodine arba nežodine išraiška reaguoja į mokytojo kreipimąsi, jo kalbinami, klausinėjami, prašomi. Vaikai supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, supranta ir atpažįsta artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmy pavadinimus. Supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką, suvokia su dienotvarke susijusius aiškinimus. Padedami kalbinančiojo veido išraiškos ir gestų, aktyviai plečia žodinės kalbos suvokimo ir vartojimo gebėjimus. Domėjimąsi skirtinga kalbine raiška (bendrine kalba, tarmėmis), skirtingomis kalbomis ir kultūromis skatina suaugusiojo pasakojimai apie kitas šalis, kultūras, kalbas, jų atmainas; knygelių, parašytų įvairiomis kalbomis vartymas; garso įrašų (dainelių, eilėrašty, pasakojimų) įvairiomis kalbomis klausymas; įvairiakalbiai stalo žaidimai.</p>
<p>Kalbinė raiška</p> <p><i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kalbą ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje</p>	<p>2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius; inicijuoja pokalbius, kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus; vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes; taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus; išskiria</p>	<p>Suaugusiojo padedami, kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes, formuluodami sakinius. Mokosi išklaudyti, kalbėti paeiliui, dalyvauti dialoge ar poliloge, mokytojui sukuriant klausymosi aplinkų įvairovę (ryto rate, dviese su mokytoju,</p>

<p>matomus žodžius, parašo savo vardą.</p>	<p>didžiausią išpūdį palikusius pasakojimo epizodus, labiausiai patikusius veikėjus, jų veiklas. Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešia palikdamas ženklus.</p>	<p>bendraudami su kitais vaikais, suaugusiais). Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, kitose priemonėse, varto knygeles, rodo į paveikslėlius, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją. Plėtoja rašytinę raišką: bando imituoti, braukyti, keverzoti, piešti, palikdami ženklus smėlyje, popieriuje, vandenyje.</p>
<p>Pasiekimų sritis</p>	<p>Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai:</p>	<p>Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)</p>
<p>Kalbų supratimas</p> <p><i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausti ir suprasti kitą.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.</p>	<p>Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta juokavimus, dviprasmybes, erzinimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. Atpažįsta integruotus raiškos būdus ir priemones, kurie buvo panaudoti perteikiant jausmą, idėją ar mintį. Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles; suaugusiojo skaitomą tekstą knygoje seka akimis ar pirštu iš kairės į dešinę, iš viršaus į apačią; supranta, kad žodį sudaro garsai ir raidės, atpažįsta nuo kelių iki keliolikos abėcėlės raidžių; pradeda skirti paprastos garsinės sandaros žodžius sudarančius garsus, skiemenis. Domisi įvairiais rašytiniais tekštais, iš vieno - kito atpažįstamo žodžio, iliustracijų, supranta jų siužetą; supranta skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų vykti toliau.</p>	<p>Aktyviai įsitraukia į bendravimo veiklas, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdomi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. Žaisdami, dalyvaudami problemų sprendime, mokosi nepertraukiamai klausyti draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Kalbos supratimas gilinamas klausant vaikų amžių atitinkančių, įvairių stilių tekstų, netiesiogiai perduodamų žinučių (laiškų, raštelių), siejant skaitomą tekstą su vaizdine informacija, bei numanomu kontekstu. Kūrybiškai naudojasi gestais reikšdami emocijas ir poreikius, bendradarbiaudami. Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau - rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu.</p>

		Kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją bei kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami. Vaikų veiklos aplinkose, sukuriamos natūralios sąlygos susieti išgirstą žodį su daiktu, reiškiniu ar veiksmu, taip plėtojant kalbos prasmių supratimą.
<p>Kalbinė raiška</p> <p><i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs kalbą ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.</p>	<p>Atsižvelgdamas į bendravimo tikslą ir situaciją, išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.); klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas; tinkamai pradeda, plėtoja, keičia ir baigia pokalbį; bando komunikuoti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju. Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje; keliais būdvardžiais apibūdina istorijų veikėjus; perpasakoja informaciją iš įvairaus žanro knygų. Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius.</p>	<p>Kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis.</p> <p>Dalyvauja mokytojo inicijuojamose veiklose, padedančiose pažinti pasaulį, mokosi kelti klausimus, bando vartoti naujai sužinotas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoti, plėtoti diskusijas, reflektuoti savo patirtį, žodinę raišką papildydami išradingais gestais, judesiais, mimika, iliustruoja aplinkos objektais, schemomis, piešiniais. Įsitraukia į įvairias siūlomas veiklas, susijusias su galimybe piešti ir rašyti. Supranta rašymo tikslus, tyrinėja ir supranta, kad skirtingos kalbos turi skirtingas raides. Ugdosi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas.</p>
Ugdymo(si) kontekstai, mokytojo vaidmuo, metodai, būdai		
<p>Ugdymo kontekstas: kalbų įvairovės ir kultūrinių dialogų kontekstai.</p> <p>Mokytojo vaidmuo: organizuoja įvairias kalbines ir žaidybines situacijas, kurios skatina vaikų kalbinę raišką ir tarpusavio bendravimą. Sudaro palankias sąlygas kūrybiniam dialogams, kurių metu ugdoma vaizduotė, skatinamas spontaniškas kalbėjimas. Kalbiniai gebėjimai ugdomi visos dienos metu bendraujant su vaiku, žaidybinių veiklų metu ar sprendžiant įvairias iškilusias situacijas. Modeliuoja palankią aplinką vaikų ir kitų bendruomenės narių bendravimui, skatina vaikus pasitikėti savimi bendraujant su kitais, reikšti jausmus, mintis, ketinimus žodžiais. Grupėse</p>		

įrengia bibliotekėles, skaitymo ir ramybės kampelius, sudaro galimybę vaikams naudotis skaitmeniniu turiniu, padedančiu pažinti rašto simbolius. Planuoja išvykas į biblioteką, skatina dalyvavimą projektinėse veiklose, gilinančiose supratimą apie skirtingas pasaulio šalis.

Ugdymo(si) būdai: pokalbiai - diskusijos, metodas „Minčių lietus“, ritmikos pratimai (žodžių ir judesių jungimui), vaidybiniai žaidimai, individualūs aptarimai, kuriamos pasakos-istorijos, didaktiniai stalo žaidimai.

LANKSČIAI MĄSTANTIS – tai smalsus, kūrybiškas ir mąstymo įvairovei atviras vaikas, gebantis kelti klausimus, ieškoti sprendimų, taikyti patirtį naujose situacijose. Jis logiškai mąsto, domisi skaičiais ir technologijomis, tyrinėja pasaulį, atranda ryšius tarp reiškinių bei mokosi suprasti, kaip veikia jį supanti aplinka.

Pasiekimų sritis	Antri-treti vaikų gyvenimo metai:	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Matematinis mąstymas</p> <p><i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.</p>	<p>Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas (suartindamas, pakilnodamas, pilstydamas vandenį ar smėlį). Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas-trumpas, sunkus-lengvas, pilnas-tuščias ir kt. Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio).</p>	<p>Daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones. Stebi ir yra įtraukiami į situacijas, kuriose minimi skaičiai, skaičiuojama (pvz.: eilėraščiai, dainelės, judrieji žaidimai, stalo žaidimai). Padedami mokytojo, vaikai atranda, jog „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotų objektų kiekį. Vaikai natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaičiuodami daiktų („matomi“ skaičiai). Kalbinami suaugusiųjų, supranta, ką reiškia „pilnas“ ir „tuščias“. Daiktų ilgį, plotį, aukštį palygina netiesiogiai, sugretindami. Daiktų mases palygina juos kilnodami. Savo pastebėjimus išreiškia parodydami daiktus, kurie suaugusiojo apibūdinami šiomis su matavimu susijusiomis sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“. Kalbinami suaugusiojo, ima reaguoti į tokią daiktų savybę kaip forma, spalva, geriau suprasdami sąvokas „toks pat“.</p>

		„panašus“, „skiriasi“, „kitoks“. Vaikai atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti. Naudoja gamtines medžiagas (giles, kaštonus, kankorėžius, lapus ir t.t.) formų, spalvų skirtumams suprasti, skaičiavimui.
<p>Skaitmeninis sumanumas</p> <p><i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.</p>	<p>Žaidžia darželio aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. Pradeda laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.</p>	<p>Žaisdami, tyrinėdami aplinką, domisi grupėje ir mokykloje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais ir kt.).</p>
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai:	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Matematinis mąstymas</p> <p><i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.</p>	<p>Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojami grafiniais jų vaizdais sprendamas problemas. Kalbėdamas apie ateities įvykius, pradeda vartoti žodžius: būtinai, tikrai įvyks; gali būti, įmanoma, kad įvyks; taip negali būti, niekada neįvyks. Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliu jų skirtumui apibūdinti (šiek tiek didesnis, truputį ilgesnis, beveik vienodi, panašaus aukščio ir pan.). Apibūdindamas aplinkos objektus, vartoja bent penkis dvimačių ir trimačių figūrų pavadinimus (skritulys,</p>	<p>Veiklose, pasitelkęs daiktus, piešinius, rankų pirštus, skaičiuoja, pridėda po vieną. Lauko ir vidaus aplinkoje pasirinktus daiktus rūšiuoja, skirsto į kategorijas: dydį, formą, spalvą, tekstūrą, geba rūšiuoti du požymius. Mokosi kelti klausimus apie artimiausią aplinką, kelti klausimus, į kuriuos atsakoma „taip“ arba „ne“, dalyvauja apklausoje, kai atsakymų skaičius neviršija 12-os. Diskutuoja kaip gali būti fiksuojami, koduojami duomenys, dalinasi idėjomis, kaip galima grafiškai pavaizduoti. Stebėdami mokytoją, mokosi piešinyje, diagramoje ar schemeje duomenis suprasti, apibūdinti ir interpretuoti. Įvairiose aplinkose atranda, pastebi matematinius objektus, atpažįsta dvimates figūras (skritulį, kvadratą,</p>

	<p>kvadratas, trikampis, kubas, rutulys). Žinomas figūras pavadina taisyklingai, nepriklausomai nuo jų padėties ar dydžio. Atrenka figūrai sukompnuoti reikalingas detales ir jas tinkamai sudėlioja. Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai. Išgirdęs ar pamatęs judėjimo su krypties pakeitimu planą, jį iš atminties įvykdo, atkuria, geba pasakyti ir bando pavaizduoti, kaip reikėtų sugrįžti (judėti atbuline tvarka). Nukopijuoja, pratęsia, sukuria seką iš dviejų pasikartojančių elementų.</p>	<p>stačiakampį, trikampį), trimates figūras (kubą, rutulį), mokosi apibūdinti ir palyginti jų pagrindinius elementus, grupuoti (pagal vieną požymį), komponuoti, konstruoti skirtingų dydžių figūrų (objektų) sekas. Gretina realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos (šono, viršaus, apačios, šešėlio), pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje. Diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną.</p>
<p>Skaitmeninis sumanumas</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p> <p><i>Esminės gebėjimas</i> Gebą pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.</p>	<p>Mokytojo prižiūrimas pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles, kad galėtų atlikti projektines veiklas, kūrybines užduotis. Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas vaiko gebėjimus atitinkančias skaitmenines priemones (fotografavimo, piešimo, nuotraukų apdorojimo, garso įrašo), skirtingus turinio tipus (vaizdą, judantį vaizdą, garsą, tekstą). Domisi kitų ir dalinasi savo sukurtu skaitmeniniu turiniu. Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. Supranta pagrindines skaitmeninio turinio (pvz.: nuotraukų, piešinių, vaizdo įrašų) saugaus dalinimosi taisykles.</p>	<p>Naudojasi ugdymą(si) papildančiomis skaitmeninėmis technologijomis, skaitmeniniu turiniu žaisdami ir pažindami aplinką. Atranda skaitmeninio turinio kūrimo galimybes išitraukdami į įvairias kūrybines, tyrinėjimo, bei judrias veiklas. Žaisdami, tyrinėdami aplinką, vaikai naudojasi išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis grindimis ir kt.), diskutuoja apie jų veikimo būdą, išbando. Sužino, taiko ir kalba apie skaitmeninių priemonių saugų ir atsakingą naudojimą, saugų virtualų bendravimą. Žaisdami, konstruodami, bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Vaikai nurodo, kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas.</p>
<p>Ugdymo(si) kontekstai, mokytojo vaidmuo, metodai, būdai</p>		
<p>Ugdymo kontekstas: tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų kontekstai. Mokytojo vaidmuo: stengiasi sužadinti vaiko smalsumą įvairiomis kūrybinėmis užduotimis, įtaigiu pasakojimu, pasitelkdamas skaitmeninį turinį. Ugdymosi turinio įvairumui naudoja</p>		

išmaniąsias bitutes, planšetes, interaktyvią lentą. Moko atsakingai naudotis skaitmeninėmis technologijomis, supažindina su realios ir skaitmeninės aplinkos atvaizdais, padeda ieškoti informacijos. Grupės aplinkoje sudaro sąlygas naudotis įvairiais skaičiavimo būdais. Organizuoja veiklą, kurioje dalyvaudami vaikai gilina supratimą apie ilgio, tūrio, masės matavimo priemones. Formuojamas ir plečiamas vaiko žodynas, dalinantis idėjomis apie daiktų dydžių santykius („šiek tiek didesnis“, „truputį mažesnis“, „didžiausias“, „mažiausias“ ir kt.). Domimasi, ką vaikai veikė vakar, kalbamasi apie tai, kas bus rytoj.

Ugdymo(si) būdai: tyrinėjimai, eksperimentavimai, pokalbiai, diskusijos, IT taikymas (fotografavimas, vaizdo medžiagos stebėjimas ir analizavimas, įvairių užduočių sekų atlikimas interaktyvioje lontoje), STEAM.

KŪRYBINGAS – drąsiai reiškia save per įvairias raiškos formas, ieško naujų būdų veikti, kurti ir spręsti problemas, geba improvizuoti ir džiaugtis kūrybos procesu. Eksperimentuoja, pasitelkia vaizduotę ir išradingai taiko patirtį kasdienėse situacijose. Kūrybiškumas reiškiasi tiek per meninę raišką, tiek per estetinį aplinkos pajautimą ir gebėjimą kurti grožį.

Pasiiekimų sritis	Antri-treti vaikų gyvenimo metai:	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Estetinis suvokimas</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.</p>	<p>Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus (gražu-bjauru; šviesu-tamsu; tylu-garsu). Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) vertindamas savo ir kitų kūrybą, aplinką. Džiaugiasi, rodo, pasakoja kitiems apie savo kūrybą.</p>	<p>Vaikai stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). Per ugdymo(si) aplinkos stebėjimą ir tyrinėjimą (analizuojant, lyginant, kategorizuojant) ima suprasti aplinkos daiktų ir objektų formas, spalvas, dydžius, kontūrus, krintančią šviesą, šešėlius ir kt.</p>
<p>Meninė raiška</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.</p>	<p>Žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmiais, sava kalba. Pradedą rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas. Apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus. Eksperimentuoja balsu: kuria ir garsu išreiškia savitus</p>	<p>Spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: liečia, judina, brauko, spaudo, teploja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. Dažniau kontroliuoja savo judesius, jų kryptis ir vaizduoja įvairias linijas, formas. Keverzoja, piešia kreidelėmis ant plytelių lauke. Lauke kuria meninius kūrinius, instrumentus iš antrinių žaliavų, gamtinių medžiagų. Groja įvairiais muzikos</p>

	<p>žodžius; paskatintas, kūnu išgauna garsus, išbando naujus judesius, tinkančius dainuojant ar klausant muzikos. Vienas ir kartu su kitais, dainuoja nesudėtingas dainas, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Imituoja ritmo ir melodinius darinius, tiksliau išlaikant ritminį pulsą. Spontaniškai dainuoja vienos dalies platesnio diapazono dainas, kuriose juntamas metras ir reguliariai pasikartojantys ritmo dariniai, naudojamos frazės iš išmoktų dainų. Groja lengvai valdomais melodiniais ir mušamaisiais instrumentais. Juda klausydamas ir kurdamas. Išlaiko dėmesį klausant muzikos kūrinio, atpažįsta girdėtas melodijas, klausytus kūrinius. Įvardija arba parodo suprantamus muzikos kontrastus (garsiai-tyliai; greitai-lėtai, linksmi-liūdnei). Muzikinę raišką dažnai naudoja kitoje veikloje. Noriai muzikuoja individualiai ir grupėje. Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves. Atlieka paprastus ratelius, dainuojamuosius - pirštų žaidimus, bandydamas koordinuotai judėti kartu su kitais. Vienu metu judina kelias kūno dalis. Improvizuoja judesiais atliepdamas muzikos nuotaiką ir savybes, kuria, prisimena ir atkartoja dviejų trijų judesių kombinacijas. Natūraliai ir džiaugsmingai šoka tiek individualiai, tiek drauge su kitais.</p>	<p>instrumentais, aplinkos daiktai. Žaisdami muzikinius žaidimus, geriau susitelkia, įsitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja įgimtą domėjimąsi muzika. Bando atkartoti dainų žodžius - dainuoti. Mokytojų sukurtoje muzikinėje aplinkoje mėgdžioja suaugusiuosius. Turi individualų vidinį motorikos vystymosi tempą ir ritmą. Juda natūraliai, judesys spontaniškas, neturintis struktūros. Judesio kalba išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį.</p>
<p>Pasiekimų sritis</p>	<p>Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai:</p>	<p>Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)</p>
<p>Estetinis suvokimas <i>Vertybinių nuostata</i></p>	<p>Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai</p>	<p>Vaikai turtingus vizualinius vaizdinius kaupia vidaus ir lauko aplinkoje, kurioje yra įvairių meno kūrinių, objektų,</p>

<p>Domisi, gėrisi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i></p> <p>Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.</p>	<p>stulbinti. Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šokį, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką; gamtoje ir žmogaus sukurtoje aplinkoje kilusius vaizdinius. Siūlo, kaip savo aplinkoje ir už mokyklos ribų panaudoti tai, kas jam patinka ir priimtina. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas kelis argumentus.</p>	<p>gamtinės medžiagos. Jais galima žaisti, keisti vizualias savybes (apšvietimą, spalvą, formą, tonus) ir kitaip tyrinėti; Grafinė ir spalvinė raiška tampa įvairesnė, meninių sąvokų žodynas platesnis, mokytojo skatinami stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūriniais. Pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius įstaigoje ir už jos ribų stebėdami ir dalyvaudami teatrinio meno spektakliuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: šokio, lėlių, dramos, muzikos ir kt. Žaidžia, klausosi, kuria ir atlieka įvairių žanrų muziką, modeliuoja muzikinę aplinką formuodami estetikos pojūtį.</p>
<p>Meninė raiška</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i></p> <p>Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i></p> <p>Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.</p>	<p>Kuria darbus, pasižyminčius fantastinėmis detalėmis, grafiniais ženklais (skaitmenimis, žodžiais, raidėmis, rodyklėmis). Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. Tyrinėdamas ir išbandydamas garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina, grupuoja garsus. Išbando grojimą smulkesnės motorikos įgūdžių reikalaujančiais muzikos instrumentais. Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius. Tyrinėja simbolinio personažo esmines savybes, emocijas ir jausmus, juos perteikia charakteringais kūno judesiais,</p>	<p>Gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia balso diapazoną, dainuoja dainas, ritmo darinius ir intonaciją. Muzikuodami kūno perkusija ir instrumentais, lavina motoriką ir raumenų kontrolę sugriebiant, kratant, mušant, trinant ir kt.</p> <p>Tikslingas grafinių ir spalvinių vaizdų kūrimas – piešimas. Piešdamas, kurdamas su piešimo priemonėmis ir įrankiais, plėtoja grafinę ir spalvinę raišką. Spalvinė, grafinė ir erdvinė vizualinė raiška ikimokykliniame ugdyje yra integrali. Atskiri judesiai padeda išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą. Augdami ir judėdami vaikai mokosi valdyti savo kūną: demonstruoti lankstumą, reguliarių ir gilų kvėpavimą. Dalyvaudami kūrybiniuose šokio žaidimuose supranta etiketo ir scenos kultūros taisykles. Atlikdami</p>

	veido išraiškomis, balso intonacijomis.	simbolinius vaidmenis, vaikai naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tikslumo, aiškumo, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiesiems.
--	---	--

Ugdymo(si) kontekstai, mokytojo vaidmuo, metodai, būdai

Ugdymo(si) kontekstas: universalus dizaino mokymuisi, judrus patirtinio ugdymosi ir kūrybinių dialogų kontekstai.

Mokytojo vaidmuo: vaikų veiklos tyrėjas, dialoginės vaikų, mokytojų ir kitų suaugusiųjų sąveikų modeliuotojas, padedantis suprasti, praplėsti ir pagilinti vaiko mokymą(si), stiprinant įgyjamas patirtis. Bendradarbiauja vaikams klausant muzikos, grojant ir kuriant kartu. Supažindina su muzikos instrumentais, drauge tyrinėja, kuria, gamina (mediniai instrumentai, ksilofonai, metalofonai, varpai). Moko susikaupimo, atsipalaidavimo, dėmesio koncentravimo, kūrybinės raiškos, iniciatyvos pirmumo, skatinama išsakyti nuomonę, aptarti matytų koncertų, spektaklių pasirodymus. Palaikomas kontaktas, skatinant vaikus reflektuoti, užduoti ir atsakyti į klausimus, apibūdinti savo veiklą, fantazuoti, analizuoti, kritiškai mąstyti. Mokytojas - vaiko žaidimo palaikytojas, modeliuojantis grupės aplinką taip, kad priemonės (dailės, persirengimo kostiumai, kaukės, skarelės) grupės aplinkoje būtų lengvai prieinami.

Ugdymo(si) būdai: eksperimentavimas (dailės, netradicinėmis priemonėmis: smėliu, augalais, akmenukais, kriauklėmis, skirtingos struktūros popieriumi bei medžiagomis), tyrinėjimas (spalvų liejimas, žaislų gaminimas, senų ir naujų daiktų lyginimas), vaidybiniai-kūrybiniai žaidimai, muzikiniai žaidimai (aktyvus muzikos klausymas, garsų pamėgdžiojimas, ritmikos pratimai), naratyviniai žaidimai, STEAM.

JAUTRUS SOCIALINEI IR KULTŪRINEI ĮVAIROVEI – supranta ir priima žmonių, kultūrų, kalbų, tradicijų bei aplinkos įvairovę. Vaikas kuria pagarbius santykius su kitais, jaučiasi bendruomenės dalimi, domisi aplinka, geba įsitraukti į bendras veiklas ir atsakingai elgtis įvairiuose socialiniuose bei kultūriniuose kontekstuose.

Pasiekimų sritis	Antri-treti vaikų gyvenimo metai:	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino,</p>	<p>Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradedą suprasti, kuris</p>	<p>Mokosi būti ir veikti šalia kitų, kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas. Natūraliai, per užmegztus emocinius ryšius, jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, užsimezgdus emociniam ryšiui su mokytoju ir grupės vaikais. Pasitelkia žodinę ir nežodinę raišką, aktyviai bendraudami ir komunikuodami su suaugusiais ir</p>

<p>kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	<p>daiktas yra jo, kuris – kito ir kuriuo naudojasi bendrai.</p>	<p>bendraamžiais įvairiose veiklose. Pajaučia juos supančių žmonių išvaizdos, aprangos, amžiaus panašumus ir skirtumus, jeigu jie yra akivaizdūs, o vaikams atkreipus į juos dėmesį, mokytojo yra įvardijami, pakomentuojami.</p>
<p>Aplinkos pažinimas</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p><i>Esminių gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydama žaidimuose ir kitose veiklose.</p>	<p>Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuočius nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai išitraukdamas į kasdienius, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (ilgai - trumpai). Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus, padeda prižiūrėti augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius (vaivorykštę, perkūniją). Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkančioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje, džiaugiasi ten esančiais objektais.</p>	<p>Vaikų supratimas apie šeimą ir vaikų grupę plečiasi kartu su mokytoju ir tėvais (kitais teisėtai vaiko atstovais pagal įstatymą) dalyvaujant bendruomenės renginiuose įstaigoje, žaidžiant savo ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūrint šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas. Kasdieniai pasikartojantys ritualai, maitinimas, miegas ir kitos veiklos padeda vaikams orientuotis dienos laike. Savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, išitraukia į mokytojo organizuojamas tautosakas, tautodailės veiklas, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse. Geriau supranta laiko tėkmę matydami 1, 5, 10 minučių smėlio laikrodžius (ką galiu nuveikti, kol ištekės smėlis), paros trukmę ir paros laiko nuoseklumą patiria dėliodami dienos veiklų paveikslėlius.</p>
<p>Pasiekimų sritis</p>	<p>Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai:</p>	<p>Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)</p>
<p>Aplinkos pažinimas</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p><i>Esminių gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydama žaidimuose ir kitose veiklose.</p>	<p>Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Pasakoja apie tradicines šventes, jas lygina su kitų tautų šventėmis. Skiria ir įvardija suaugusių šeimos narių ir kitas juos dominančias profesijas, pasakoja, ką dirba aptariamų profesijų atstovai, kokia jų sukurtų daiktų ir paslaugų vertė, kaip vyksta jų mainai. Samprotauja kaip žmonės gyveno, ką dirbo seniau, kokie daiktai buvo naudojami, kaip pasikeitė ir atrodo dabar.</p>	<p>Dalyvauja tradicinėse ir valstybinėse šventėse, klauso skaitomų istorinių pasakojimų. Aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja apie praeitį, dabartį, ateitį. Susipažįsta su ryšio palaikymo tarp žmonių priemonėmis, transporto priemonėmis, jas grupuoja (oro, vandens, sausumos). Stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir įvardina augalų dalis. Tyrinėja,</p>

	<p>Vartoja savaitės dienų pavadinimus, praeities ir dabarties žodžius, apibūdina ateitį. Lygina gyvūnų ir augalų panašumus ir skirtumus, grupuoja. Dalinasi žiniomis kur gyvena, kuo minta gyvūnai, kokie ir kur auga augalai, grybai, kokių sąlygų jiems reikia. Pradedą suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. Ižvelgia, kaip keičiasi gyvūnų ir augalų gyvenimas skirtingais metų laikais. Jaučiasi atsakingais už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti. Tyrinėdamas savo šalies ir nutolusių vietovių gyvenamąsias sąlygas, dalinasi išvalgomis apie žmogaus ir gamtos ryšį. Pradedą jausti prieraišumą artimiausiai socialinei, kultūrinei ir gamtinei aplinkai, išreikšdamas tai veikloje ir kūryboje.</p>	<p>diskutuoja, apie tai, kas vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę. Dalinasi savo patyrimu ir išgyvenimais apie naminių gyvūnų, turimų namuose augintinių auginimą. Stebi gyvūnus aplinkoje, diskutuoja apie jų naudą, aiškinasi, ko reikia, kad gyvūnai gyventų ir gerai jaustųsi. Vaikas aktyviai domisi jį supančia aplinka – klausinėja, stebi, tyrinėja, nori išbandyti ir atlikti įvairius veiksmus. Kalbėdamiesi, ką veikė dieną, savaitę, dėliodami paveikslėlius, įvardija paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, apibūdina ką veikė vakar, šiandien, ką veiks rytoj. Darže, šiltnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja jų augimą. Stebi gyvūnus savo ir darželio aplinkoje, savo krašto ir kitų kraštų gyvūnus atpažįsta paveikslėlių knygoje, animaciniuose filmuose. Atpažįsta kūno formas, nusako išskirtinius požymius, gyvenamas vietas, mėgdžioja gyvūnų balsus, atkartoja jiems būdingus judesius. Diskutuoja apie gyvūnų naudą, aiškinasi, ko reikia, kad jie gyventų ir gerai jaustųsi. Stebi kieme sutiktus gyvūnus (sraigės, vabzdžius, vorus, varles, paukščius), svarsto ir aiškinasi, kaip jie prisitaikę prie aplinkos (išvaizda, elgesys), kokie santykiai su žmogumi (teikia džiaugsmą, ramina, skatina norą rūpintis, teikia naudą). Globodami gyvūnus ugdomi pagarbą gyvajai gamtai.</p>
<p>Santykiai su suaugusiais ir vaikais</p>	<p>Mokosi savireguliacijos – kaip bendrauti geranoriškai,</p>	<p>Inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos</p>

<p><i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	<p>pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiais bei vaikais. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. Supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo ar kito vaiko nuomonę, aiškinasi, tariasi. Pradedama tarpininkauti kitiems vaikams, jiems sprendžiant tarpusavio nesutarimus. Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. Supranta, kad būnant grupėje su kitais, reikia susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai vaikų grupei.</p>	<p>idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisyklės, padeda, paremia vienas kitą, tariasi. Išbando bendraujant atrastus, ar iš kitur sužinotus įvairius emocinių ryšių, abipusės simpatijos, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus. Aiškinasi, koks draugas nepalankus ir koks yra palankus, kodėl ir kaip galima padėti. Piešiant, matuojant, lyginant panašumus ir skirtumus, bendraujant, žaidžiant, kartu veikiant tyrinėja, kuo panašus į kitus, ieško skirtumų. Komunikuoja su mokytoju, seka jo elgesį, mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį ar gebantį vaiką. Mokosi išklausti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti. Mokytojo padedamas mokosi išvelgti kilusio nesutarimo esmę, išgirsti nesutarimo dalyvio nuomonę, ieškoti kiekvienam priimtinių išeičių. Mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti. Kartu su visais priima bendrus sprendimus, diskutuoja, siūlo idėjas, kaip pertvarkyti grupės ar lauko aplinką, jaučiasi aktyviu grupės nariu. Kartu veikiant ir siekiant bendro tikslo, lyderiauja, apsvarsto pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų. Tyrinėjant, aiškinantis, patiriant plėtoja supratimą apie laiko tėkmės pokyčius per tam tikrą laiką. Atpažįsta tautosakos paveldą, žmonių kurtą praeityje, sužino naujų Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. Aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja, kas gali papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį. Atranda ir</p>
---	--	---

		domisi istorinėmis vietomis esančiomis aplinkui.
Ugdymo(si) kontekstai, mokytojo vaidmuo, metodai, būdai		
<p>Ugdymo kontekstai: kultūrinių dialogų, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstai.</p> <p>Mokytojo vaidmuo: ugdo vaikų bendradarbiavimo įgūdžius su supančiais žmonėmis, moko tolerancijos kitos išvaizdos, gebėjimų žmonėms. Bendradarbiauja parenkant priemones ir inicijuoja vaikų žaidimus su šalia esančiais draugais. Drauge su vaikais stebi tautinius simbolius, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse, moko apie kitas kultūras.</p> <p>Ugdymo(si) būdai: šventės, atspindinčios tautos švenčių prasmę, tradicijas, ekskursijos, kurių metu aplankomi vietiniai gamtos, kultūros objektai. Diskusijos apie žmonių skirtumus pasirinkta tema (žmonių išvaizdos skirtumai, socialiniai skirtumai ir t.t.), tyrinėjimas, STEAM.</p>		

<p>SĖKMINGAI BESIMOKANTIS – tai aktyvus, smalsus ir kūrybingas vaikas, kuris mokosi tyrinėdamas, žaisdamas ir kurdamas, geba kelti klausimus, ieškoti atsakymų, reflektuoti savo patirtis bei nuolat atrasti naujus mokymosi būdus. Jis pasitiki savimi, geba savarankiškai veikti ir bendradarbiauti su kitais, rodo norą mokytis ir džiaugiasi pažinimo bei kūrybos procesu.</p>		
Pasiekimų sritis	Antri-treti vaikų gyvenimo metai:	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p style="text-align: center;">Kūrybiškumas</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.</p> <p><i>Esminės gebėjimas</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p>	<p>Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų, tyrinėjimo. Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atrasdamas naujus derinius. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus. Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais.</p>	<p>Taškoja, brūkšniuoja, keverzoja teptukais, storais pieštukais, kreidelėmis, kempinėmis, šlampais. Savo pasirinktu būdu, kryptimi klijuoja kelis junginius ant lapo. Mėgdžioja ir savaip perkuria gyvūnų garsus, judesius. Stebi kitus vaikus, mokytoją kuriant meninius kūrinius iš įvairių medžiagų.</p>
<p style="text-align: center;">Mokėjimas mokytis</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p> <p><i>Esminės gebėjimas</i> Gebu mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.</p>	<p>Trumpam įsitraukia į sudominusią ar paties sumanytą veiklą. Pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas.</p>	<p>Pradeda nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pvz.: įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). Suvokimą, kad įvykis pastovus, vaikai ugdomi žaisdami su medžiagomis ar objektais, kurie susiję su priežastimi ir pasekmėmis (veiksmai, kurie įvyks).</p>
<p style="text-align: center;">Tyrinėjimas</p>	<p>Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais</p>	<p>Daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta visais jautimais, padedančiais</p>

<p><i>Vertybė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<p>daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką ištraukia į tyrinėjimo veiklą; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rodo rezultata kitiems.</p>	<p>suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą. Natūraliai ištraukia į žaismingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima įpilti - įdėti. Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, jog daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos-kietos, skaidrios-neskaidrios, lengvos-sunkios). Kartu su mokytoju renka gamtinę medžiagą, ją naudoja kūryboje.</p>
<p>Pasiekimų sritis</p>	<p>Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai:</p>	<p>Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)</p>
<p>Tyrinėjimas</p> <p><i>Vertybė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<p>Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja, kaip auga augalai ir gyvūnai, kaip auga, keičiasi jis pats; kaip žmonės gyvena seniau ir kaip gyvena dabar; kaip jie gyvena kitose šalyse, kuo jie panašūs ir kuo skiriasi. Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui. Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.</p>	<p>Bando suprasti, kaip veikia daiktai, jų tarpusavio ryšį. Tyrinėja tos pačios rūšies daiktų skirtumus (pvz.: kamuoliai dydžiu, svoriu, spalva), lygina kelis skirtingus daiktus (pavyzdžiui, kamuoliai forma skiriasi nuo knygų). Kartu su mokytoju aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pvz.: stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko. Tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai. Eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus.</p>

<p style="text-align: center;">Kūrybiškumas</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p>	<p>Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus. Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato, padedamas sprendžia kūrybinius iššūkius, pagal savo išsivaizdavimą siekia pabaigti kūrybinį darbą, paskatintas jį tobulina. Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai.</p>	<p>Patinka kurti žaidimus, juos žaisti su grupės draugais ir mokytojais. Savarankiškai žaisdami, kurdami naujus žaidimus, vaikai sutelkia visus savo gebėjimus, atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes. Šokdami vaikai tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. Patiria džiaugsmą kurdami įvairias dvimates ir trimates figūras, objektus ir kompozicijas iš įvairaus dydžio įprastų ir netikėtų priemonių bei medžiagų. Drauge su suaugusiais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose (tradicinėse šventėse, pasakų vaidinimuose su lėlėmis ir pan.).</p>
<p style="text-align: center;">Mokėjimas mokytis</p> <p><i>Vertybinių nuostata</i> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.</p>	<p>Įsitraukia į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą, drąsiai kalba apie tai, ką jau moka, ką norėtų sužinoti, ko išmolti. Numato veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. Priimdamas sprendimus ieško informacijos ir ją tikslingai atsirenka. Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia tikslą.</p> <p>Noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultatais, pasako, ko ir kaip mokėsi, kas pavyko (nepavyko), ką dar norėtų išbandyti, ko išmolti.</p>	<p>Pasako, parodo, ką nori veikti, išmolti. Imasi iniciatyvos ir atkakliai siekia savo tikslo. Pradeda numatyti ir pasirinkti priemones bei medžiagas, reikalingas veiklos įgyvendinimui. Komentuoja atliekamus veiksmus, pasako, ką jau atliko, ką darys toliau. Įsitraukia į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą, drąsiai kalba apie tai, ką jau moka, ką norėtų sužinoti ir išmolti. Siekdamas tikslo, numato veiksmų ir priemonių planą. Stebi veiklos procesą, koreguoja, išbando įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia norimą rezultatą. Noriai reflektuoja patirtimi apie veiklos procesą ir sėkmę.</p>
Ugdymo(si) kontekstai, mokytojo vaidmuo, metodai, būdai		
<p>Ugdymo kontekstai: tyrinėjimo ir gilaus mokymosi bei realių ir virtualių aplinkų kontekstai.</p> <p>Mokytojo vaidmuo: koordinuoja ugdytinių veiklas, ugdymo(si) situacijas, kurios vaikams padeda suprasti, praplėsti ir pagilinti mokymą(si) ir stiprinti įgyjamas patirtis. Kuria kontekstus mokymui(si), kurie keltų vaikams iššūkius, skatintų tyrinėti, kūrybiškai ir aktyviai veikti, diskutuoti, mokytis kartu ir vieniems iš kitų. Modeliuoja daiktus, kurie skatintų vaikų smalsumą,</p>		

vaizduotę - mechanizmai, medžiagos kūrybiniams darbams, tyrinėjimui. Kuria ir atnaujina vaikus stimuliuojančią vidaus aplinką, kurioje vaikai savarankiškai gali surasti reikalingą informaciją, priemones (enciklopedijas, žemėlapius, interaktyvų ekraną).

Ugdymo(si) būdai: pokalbis- diskusija, idėjų kėlimas, žaidimas, stebėjimas ir tyrinėjimas, eksperimentavimas, veiklos eigos ir rezultatų aptarimas, išvykos, IKT taikymas, STEAM.

V. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TESTINUMAS

Vaiko ugdymosi pasiekimai – tai įvairiose ugdymosi aplinkose įgyti vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, vertybinės nuostatos, apie kurias sprendžiama iš vaiko veiklos ir jos rezultatų.

Vaiko pasiekimų vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) gebėjimus, žinias ir supratimą, vertybines nuostatas, skirtybes, poreikius, bei siekiamos pažangos stebėjimas ir fiksavimas, padedantis analizuoti vaiko pasiekimų kaitą.

Vaikų ugdymosi pažanga – tai individualus vaikų pasiekimų ūgtelėjimas per tam tikrą laikotarpį.

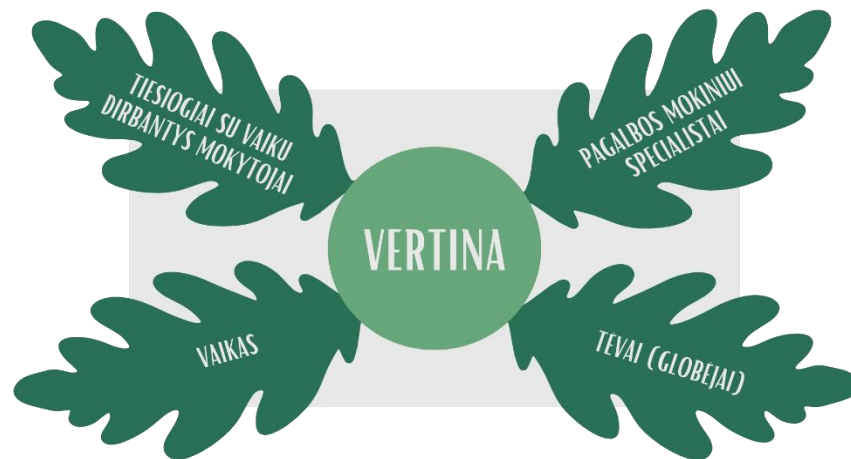
Formuodamas vaikų ugdymosi pasiekimų vertinimą, darželis vadovaujasi šiais ugdymo(si) principais:

Lėtojo ugdymo(si) - užtikrinančio gilų įsitraukimą, leidžiančio kiekvienam vaikui mokytis jam būdingu tempu, bet nuosekliais žingsneliais pažangos link. Vaikai turi laiko įsitraukti, pajauti ir patirti kiekvieną momentą, giliai apmąstyti, išsikalbėti ir išsireikšti, diskutuoti, argumentuoti, išsamiai ištyrinėti, pasitelkus vaizduotę fantazuoti, reflektuoti, praktikuoti savo pasirinkimus bei savikontrolę.

Įtraukties – apgalvotas požiūris, sudarantis lygias galimybes kiekvienam vaikui siekti individualios pažangos, augti ir tobulėti, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.

Reflektyvaus ugdymo(si) – vaikai kartu su mokytoju veiksmais ir emocijomis reflektuoja apie veiklos patirtis. Atsižvelgiant į vaiko raidos etapą, apmąstomos ir įvertinamos veikimo patirtys, jų rezultatai, o mokytojas per tai vertina savo pasirinktų ugdymo būdų poveikį.

Darželyje vaiko ugdymosi pasiekimai ir pažanga vertinami vadovaujantis „Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašu“ (2024). Pasiekimų aprašą sudaro 18 vaiko ugdymo(si) pasiekimų sričių, kuriomis siekiama visuminio vaiko asmenybės ugdymo(si), atsižvelgiant į jo raidos bei ugdymo(si) ypatumus.

4 pav. *Vaikų pasiekimų vertintojai*

Tėvai (kiti teisėti vaiko atstovai pagal įstatymą) – pirminis informacijos šaltinis apie vaiko pasiekimus, todėl išsiaiškinami jų lūkesčiai, fiksuojama nuomonė apie vaiko gebėjimus, individualius ypatumus.

Vaikas – aktyvus savo galių vertintojas, daugelį dalykų atrandantis pats, savo būdu ir laiku, gebantis įsivertinti savo veiklos patirtis ir rezultatus: aptarti savo darbą, pamatyti atskirus savo veiklos aspektus, pastebėti detales, siūlyti, išsakyti nuomonę apie pomėgius, kurią nuolatos fiksuoja grupės mokytojas.

Mokytojai ir pagalbos mokiniui specialistai nuolatos dokumentuoja ugdymo procesą, sistemingai fiksuodami reikšmingus vaikų ugdymosi eigos ir pasiekimų įrodymus, atsižvelgdami į kiekvieno vaiko individualias galias. Remdamiesi surinkta informacija, jie analizuoja vaikų ugdymosi pažangą, informuoja tėvus (kitus teisėtus vaiko atstovus pagal įstatymą), bei teikia motyvuojantį, įtraukiantį ir ugdymą skatinantį grįžtamąjį ryšį.

Ugdymo(si) pasiekimų vertinimo etapai:

- **Pradinis vertinimas** atliekamas vaikui pradėjus lankyti lopšelių-darželį, stebint vaiko pradinę adaptaciją, turimus įgūdžius, gebėjimus ir poreikius.
- **Formuojamasis vertinimas** vyksta mokytojams, pagalbos mokiniui specialistams nuolat stebint, fiksuojant ir reflektuojant, skirtingo amžiaus ir poreikių vaikų įgytus individualius gebėjimus, pastebėjimus, kasdienės buities, žaidimų ir patirtinių veiklų situacijas, vaiko patirtis, sunkumus, ugdymo perspektyvą. Su vaiku aptariama, kaip jam sekasi, ką sužinojo, kaip jautėsi, kas buvo sunku.

Vaikų(o) pažanga fiksuojama el.dienyno „Mūsų darželis“, skiltyje „Vaiko pažanga ir pasiekimai“, trumpais komentarais, nurodant ugdymosi pasiekimų sritį ir pasiekimų žingsnį.

- **Apibendrinamasis vertinimas** atliekamas du kartus per metus: rudenį ir pavasarį, apibendrinant surinktus stebėjimo duomenis ir informaciją apie vaiko pasiekimus. Rezultatai pateikiami grupės vaiko(-ų) pasiekimų sričių diagrama ir kaupiami elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“ skiltyje „Pasiekimų žingsneliai“. Informacija apie vaiko pasiekimus pateikiama ugdytinių tėvams (kitiems teisėtiems vaiko atstovams pagal įstatymą) individualių pokalbių metu. Vertinant vaiko pasiekimus, laikomasi konfidencialumo principo.
- **Ūgties planavimas** vyksta remiantis sukaupta informacija, kuri naudojama tikslingam veiklos planavimui, bendradarbiavimui su tėvais (kitais teisėtais vaiko atstovais pagal įstatymą), sklandžiam perėjimui ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą.

Ugdymosi procesas planuojamas atsižvelgiant į vaikų ugdymosi pasiekimus ir vaikų pažangos analizės rezultatus. Vaikų pasiekimų vertinimo rezultatai su tėvais (kitais teisėtais vaiko atstovais pagal įstatymą) individualiai aptariami mokslo metų pradžioje, pabaigoje ir pagal poreikį. Mokslo metų pabaigoje mokytojų taryboje apibendrinami įstaigos ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų rezultatai, pateikiamos išvados apie išryškėjusius pasiekimus ir tobulintinas sritis, bei poreikius. Vaikų ugdymosi pasiekimų dokumentavimo, stebėsenos ir surinktos informacijos naudojimo procesai vykdomi laikantis visų etikos reikalavimų.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) dermė bei tęstinumas. Atnaujindama Ikimokyklinio ugdymo programą, įstaiga siekia jos dermės ir tęstinumo su Priešmokyklinio ugdymo bendrąja programa. Ugdymo(si) principų atitiktis ir ugdymo(si) proceso kryptingumas – ugdymo(si) modeliavimas iš vaiko raidos ir ugdymosi perspektyvos, išskirtinis dėmesys žaidimo pedagogikai ir patirtiniam vaikų ugdymui(si). Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimo sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė: suderintos jas sudarančių pasiekimų gairės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas.

PRITARTA
 Birštono lopšelio-darželio „Giliukas“
 Mokyklos tarybos
 2025 m. birželio mėn. 9 d.
 Protokolu Nr. 1

Naudotos literatūros sąrašas:

1. Ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas vykdančių mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo metodika, ŠMSM, 2021.
 2. ESP projektas „Ikimokyklinio ugdymo kaita“ mokymų medžiaga, 2025.
 3. Ikimokyklinio ugdymo programos gairės, ŠMSM, 2023.
 4. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa, ŠMSM, 2022.
 5. Universalios dizaino mokymuisi gairės, TŪM, ŠMSM, 2023.
 6. Birštono lopšelio-darželio „Giliukas“ ikimokyklinio ugdymo programa 2018.
 7. Reggio Emilia (2023) Savivaldybės nuostatai ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigoms, Vilnius: Muzikija.
 8. Monkevičienė, O., (2021) Žaismė ir atradimai, rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo pedagogui, Vilnius.
-